

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

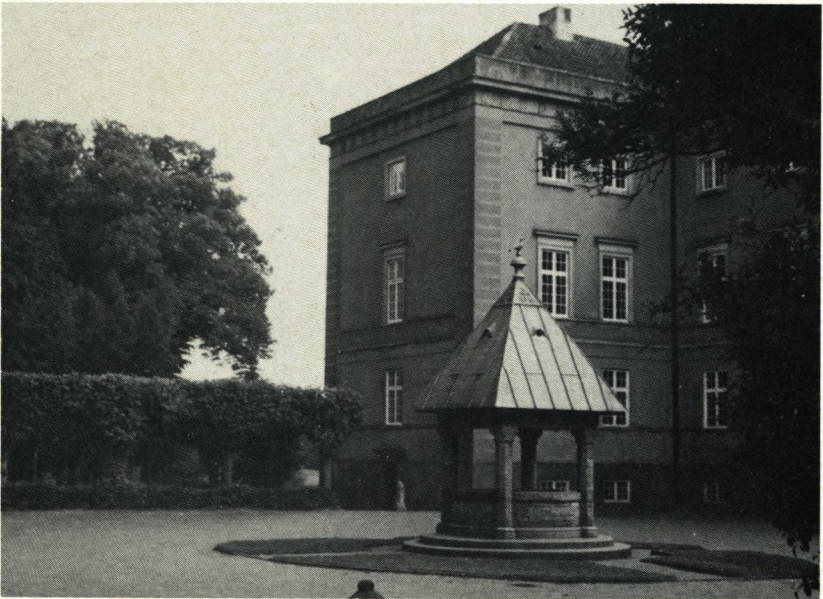
SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Maj

Årgang 69 . Nr. 5

1984

Fraterbrønden

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28

2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/S

Pindstrup

8580 Ryomgård

Telefon (06) 39 61 00

**SAAB
DACIA**

Salg - Service

Aut. -forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf. (02) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

ISS Linnedservice A/S
NÆSTVED . TELEFON 72 25 50

NYT fra Akademihaven

Regensgården

Den 1. september 1977 flyttede de første beboere ind i den nyrestaurerede Regensbygning, Torvet 7.

Selve Regensgården var et ælte af pløere, men ved hjælp af lidt fliser kunne beboerne dog komme nogenlunde tørskoede ud og hjem. Gårdspladsen havde fra gammel tid været belagt med brosten, som nu lå dækket af jord og græs, og terrænet var meget ujævnt. Der var samtidig stor forskel på sokkelhøjden på de forskellige huse: Vestre Regenslænge, Østre Regenslænge, Søgade 1, Søgade 3, Regensen Torvet 7, redskabsbygningen i Gartnergården og Gartnerboligen. Alle disse bygninger havde forbindelse med Regensgården.

Samtidig stod det store lindetræ placeret mellem østre og vestre Regenslænge. Opgaven var nu, at få alt dette gjort brugbart, og samtidig skulle det helst indpasses i miljøet. Vi blev enige om at bruge så meget af den gamle brolægning som muligt og bruge chausséen, hvor der skulle gås! Ligeledes skulle der være fald ud fra samtlige bygninger, det var et krav fra arkitekt Søren Lotz, som havde stået for restaureringen af hele Regensen med sidebygningerne.

Der blev aldrig lavet tegninger til selve arbejdet i Regensgården, men vi besluttede at gå frem efter forholdene og løse opgaverne efterhånden. Vi skulle bruge havens folk, og ingen af dem var brolæggere; Helge Norhelg - mekaniker, Ole Thomsen - havearbejder, Rene Birch - pølsemaker, Holger Petersen - havearbejder, Harry Jensen - murerarbejdsmand og Niels Nielsen - husmand, man det har sikkert været det samme i fordums tid: brug det mandskab, der findes på stedet. Trappestenene ved indgangsdørene blev lagt som en markering, men Søren Lotz fandt dem naturligt placerede i det gamle miljø. Trappen fra Gartnergården til Regensgården var det sidste, som blev lavet, og den 8. oktober 1981 var samtlige bygninger restaurerede og brolægningen færdig.

Haven ved Molbechs hus

Syd for Rektorgården og Gymnasiet er der sket en stor forandring. Rektor har afgivet sin køkkenhave og Botanisk have til indlemmelse i Akademihaven; det betyder, at der nu er kommet et helt nyt perspektiv både til Nye alumnat og til Rektorboligen. Ligeledes er hækken trukket tilbage ved Molbechs Hus. Det rigtige ville jo være at fjerne hækkene fuldstændigt, så bygningerne bliver fremhævet, men naturligvis skal der tages hensyn til, at huset er beboet. I hele dette område er der plantet helt nye træer og buske, som ikke før har været i Akademihaven. Disse buske og træer er leveret af Arboretet i Hørsholm, som Akademihaven har indledt et samarbejde med. Den endelige beplantning er ikke færdig. Det, som er gjort, er nærmest begyndelsen til billedet; rammen er der, og der bliver rig mulighed for fantasien og gode ideer.

Ingemanns Have

Ingemanns Have har i mange år været stedbarn. Hække og beplantning var efterhånden kun elmeskud og hyld, og der var ingen, der kunne se, at der bag ved beplantningen lå en smuk pavillon og en særlig romantik. Nu er der plantet en allé øst for Ingemanns Hus, alléen skal have forbindelse med Østre Allé. I starten skal der være et blomstrende busket bag ved allétræerne mod øst og vest, derefter vil der blive sået græs i hele området, så er grunden lagt til et nyt maleri, der kan arbejdes videre med. Ligeledes vil den store plæne foran Hovedbygningen blive rettet op, da der gennem årene er kommet en del skævheder.

Og når forhåbentlig gymnastikhallen bliver opført i de nærmeste år, vil der blive en del overskudsjord, som kan bruges i de forskellige plæner. Der er mange andre muligheder i Akademihaven: vi tager små bidder ad gangen.

Store Plads

Gamle Soranere, som har boet på Vænget, må kunne huske, hvordan de om for-

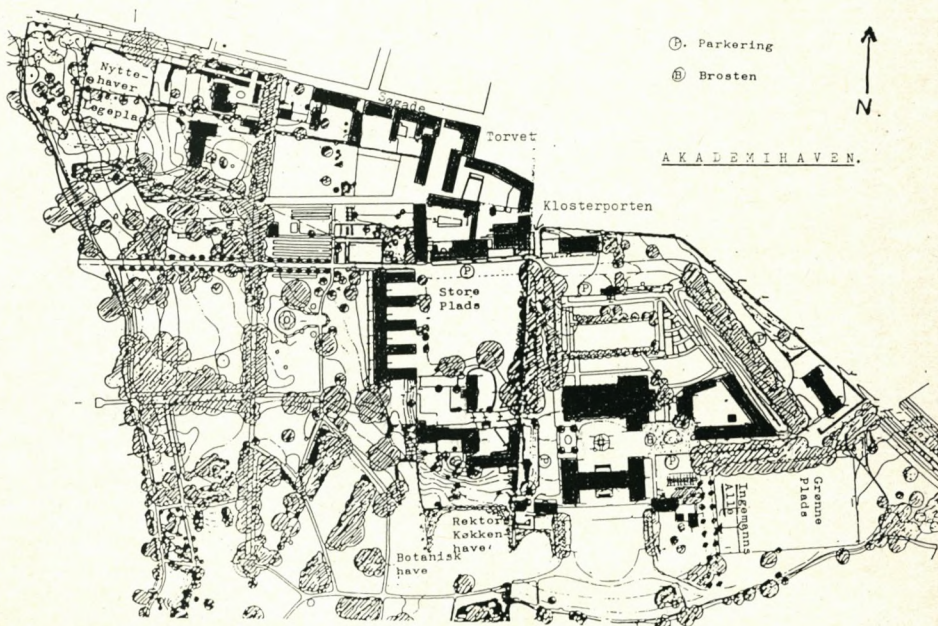
året måtte gå i pløre til op over anklerne, når de passerede Store Plads; og har de glemt det, så er det, fordi de dengang ikke selv skulle pudse deres fodtøj. Og ved konfirmationstid om foråret, kørte bilerne fast i pløre og efterlod dybe hjulspor, hvorefter havens folk måtte arbejde i flere uger, før pladsen igen kunne bruges til cricket. Når sommeren kom, og tørken satte ind, var området en stor støvsky, ved det mindste vindpust, så vi alle gik og gnaskede på sand, og kirketjeneren beklagede sig over alt det støv, som lagde sig i kirken. Havde der været midler, ville løsningen nok have været at lægge brosten på hele pladsen, men vi har nu valgt den løsning, at sætte steler op omkring pladsen og så græs i arealet. På den måde kan vi nu bestemme, hvornår pladsen må bruges til parkeringsplads. Når det er vedtaget, hvad der skal bygges på pladsen, hvor Hundegården lå, vil der måske til den tid blive lejlighed til at lave det endelige projekt for Store Plads.

Parkeringspladser

På området har det altid været et problem med parkering, men nu skulle det problem være løst. Der er parkeringspladser følgende steder, ved den gamle batøkbane øst for hovedbygningen, i den vestlige side fra Klosterporten til Molbechs Hus, mellem de opsatte steler ved Store Plads og gymnastikhuset og nord for Gamle Kirkegård, fra Klokketårnet til Klosteralleen. Desuden er der en udmærket parkeringsplads ved den gamle Museumsbygning ved Priorgade, men den er næsten aldrig i brug. Det er et krav fra politi og brandmyndigheder, at der ikke parkeres i den østlige del af Klosteralleen, og dette er tydeligt afmærket med skiltning. Store Plads åbens ved særlige festlige lejligheder: konfirmationer, kongebal m.m.

Vænget

Da Sorø Akademi overtog amtmand, kammerherre Groothoffs villa og indrettede den til bolig for de yngste alumner i

Kort over Akademi haven

1927 og næsten samtidig overtog »Villereden«, skete der den forandring, at man nu kunne færdes langs med Søbredden forbi de 2 villaer. Men selve haveanlægget blev ikke ændret væsentligt, endog den gamle skelhæk står der. Det er et område, der var velegnet, da alumner boede på »Vænget«: den gamle frugthave blev brugt til legeplads og »Villeredens« have til små nyttehaver for alumnerne, men nu, hvor »Vænget« er blevet museum og åbnet for publikum, må der en fornyelse til. Så den næste store opgave vil blive området ved »Vænget« og »Villereden«.

H. U. Schwartzbach

Valborgaften den 30. april

Overskæringsaftenen på Sorø Akademis Skole er ikke mere, hvad den har været, hvilket kan have flere årsager. De hvide huers bortfald sammen med uniformen har gjort sit. Sanglysten er også ringere end tidligere, og hvis dagen falder på en weekend, er det rent galt, siger Jeronimus!

Begyndelsen til overskæringstraditionen taber sig i det uviste, men den menes at have forbindelse med den ny jernbane over Sjælland midt i sidste århundrede (1856). Det var noget spændende at gå ud og se på toget, der kom brusende gennem skoven, der var på nippet til at springe ud. Der var nogen, der fandt på at lægge mønter og föniksknapper på skinnerne, og at tænde sig en cigaret, mens man ventede på toget, var vel også nærliggende. 3.g. organiserede foretagendet, sørgede for med deres kæppe at rydde sporene, inden toget kom, og efterhånden opstod der et helt ritual med bestemte sange, der blev sunget på hjemturen ad Flomstien. De er også gået i glemmebogen.

Men i 1937 skete der en afgørende ændring, fordi DSB efterhånden var blevet nervøse, da Lyntogene begyndte at køre, for, at der skulle ske en ulykke, og skolen fik besked om, at dette skulle ophøre.

Nu var gode råd dyre, men nu afdøde skovrider *Fritz Lorentzen* (R 07), hvis

søn Matz gik i 3.g., tilbød at sørge for at få kørt nogle læs kvas ud på Rævebakkerne ved Stensbøghuset, så man havde et mål at gå efter. Man kunne stadig ryge tobak, og nogle har i tidens løb fået sig en lille tår for meget, bålet lunede og samlede, og afbrænding af diverse lærerdukker efter en proces med forsvarer og anlager, endte altid med dommen: »På bålet!«

Når bålet var ved at brænde ned, gik man tilbage til skolen og sang i Fratergaarden og bagefter på Trekanten med tale osv. Det første år var der selvfølgelig nogle, der gik ud til overskæringen i skoven, men allerede året efter var den ny tradition konsolideret, og siden har det været Rævebakkerne.

Men hvem var Valborg?

Det er der ikke mange, der tænker på mere. I Sverige er Valborgsmässaaften stadig en levende tradition med lysende bål på bakker ved de enkelte gårde og rundt i byderne. I Danmark er traditionen gået i glemme, men den blev genoplivet i Sorø i 1937, og den lever stadig.

Walburga fødtes omkring 710 som datter af en fornem angelsakser ved navn Richard. Hun kom i kloster i Wimborne i Dorset og missionerede derefter i Tyskland og gik senere i kloster i Heidenheim i Schwaben, hvor hun endte med at blive abbedisse, og samtidig tog hun sig af opdragelse af fornemme tyske adelsdøtre.

Hun døde den 25. februar 799, og 100 år senere førtes hendes jordiske rester til klostret Eichstädt, der snart blev omdøbt til Sankt Walpurg, hendes tyske navn. Der sker stadig mærkelige ting i forbindelse med hendes grav. Mellem den 12. oktober og den 25. februar dannes der en slags vanddråber på hendes flade gravsten, den »græder«, og denne væske samles op og hældes på små flasker, som sendes til troende over hele verden. Den siges navnlig at virke mod øjensygdomme. Den 1. maj, vistnok i 896 blev hun helgenkåret, og hun synes navnlig at have været anset som beskytterinde mod sult og pest. Hun var meget populær. Gråbrødreklostret i

Roskilde og domkirken i Lund var lykkelige for at besidde et stykke af hendes ligsvøb.

Men hvad med bålene?

Det er velkendt, at mange kristne skikke stammer fra hedenskabets tid. Julen er oprindeligt en fest for de døde og en solhvervsfest, og omkring 1. maj har der sandsynligvis ligget en fest, afholdt for at fremme frugtbarheden, kornet var kommet i jorden, kreaturerne skulle ud og samle kræfter efter den sparsomme vinterfodring. De gamle fester kunne ikke sådan laves om, men man kunne give dem et kristent indhold, og forårsfesten blev knyttet til Valborgs navn.

Men da heksetroen begyndte at udvikle sig, knyttedes den i Tyskland til Sankt Walpurgisnat, hvor heksene mentes at samle sig på Bloksbjerg i Harzen for at møde deres herre og mester og bekræfte deres tilhørsforhold til ham. I Sverige mente man, at de samledes på Blåkulla, og Heklaflæddet var også et kendt samlingssted. De to fester glider over i hinanden, og de traditionelle bål bliver udstyret med en tjeretønde, der symboliserer den brændende heks, mens den oprindelige tanke med bålene vel er at stimulere varme og sol for at sikre årets afgrøder. Der var altid meget larm ved disse bål, man skød geværer af og sang og skrålede, drak øl og brændevin og slog grydelåg mod hinanden.

Nogle har måske tænkt sig, at geværskuddene skulle ramme heksene, der fløj afsted på deres koste, men sjovt var det, et lyspunkt efter en træls arbejdsperiode.

Valborgsdag den 1. maj har oplevet en renaissance i vore dage. Med industrialiseringen af samfundene gik den gamle betydning af dagen i glemme, men den fik nyt liv, da den blev den internationale arbejderbevægelses festdag, som fejredes med store møder i de fleste lande. Selv Hitler prøvede på at tage denne dag til sig og omforme den til sit formål, men det varede jo ikke længe!

I Sverige tænder man stadig bål val-

borgsaften – og i Sorø, men det kunne være interessant at vide, hvornår traditionen med at brænde lærerdukker begyndte. Allerede i 1937 blev den første sorte kasket brændt af en 3.g.'er, og senere blev det jo en regel og tradition. Hvis nogen ved noget om lærerdukkerne, kunne det være interessant at høre – *ikke om, hvem der blev brændt, men hvornår det skete første gang.* (Se også SB 1979, s. 80 og om sangene 1980 s. 45).

Red.

Golfmatch

for gamle soranere
afholdes på Korsør Golfklubs bane

Fredag den 25. maj 1984 kl. 10,00

Matchform:

Slagspil – brutto

Slagspil – netto

Stableford

Matchen er åben for spillere
med hcp. max. 36.

Deltagerantal ca 60.

Efter matchen spisning i klubhuset.

Matchfee – greenfee – spisning
kr. 125,00.

Tilmelding senest den 10. maj til:
Elkana Grønne, Søgade 20, 4180
Sorø, tlf. (03) 63 03 20.

eller

Karsten Meiland, Birkevænget 2,
4200 Slagelse, tlf. (03) 52 17 25.

Holbergbogen

har mange været glade for, hvilket kan ses af, at der *en uge* efter udsendelsen var gileret over 20.000 kr. til kassereren

Red.

Fraternitas Soranas' 48. stævne

afholdes – Deo volente – på Sandbjerg
ved Sønderborg i dagene 22.-24. maj 1984

Stævnets program

Tirsdag den 22. maj:

- Kl. Ankomst til løbet af eftermid-
dagen. Kaffe kan købes.
Kl. 18,00 Middag. Velkomst ved for-
manden.
Kl. 20,00 Foredrag ved pastor Svend
Vestergaard (S 35).
»Ord og sprog i tanke, tro og
tale«.

Onsdag den 23. maj:

- Kl. 8,00 Morgenmad.
Kl. 9,00 Morgenandagt ved Ditlev
Christensen (S 29).
Kl. 10,00 Foredrag ved professor dr.
phil. Troels Fink:
»Grænsen mellem dansk og
tysk kirkesprog efter refor-
mationen«.
Kl. 12,00 Frokost.
Kl. 14,00 Udflugt i den nærmere søn-
derjyske omegn.
Kl. 18,00 Middag.
Kl. 20,00 Foredrag ved sognepræst lic.
theol. Helge Haystrup (S 42):

»Kristusbekendelsen.«
Derefter samvær med ordet
frit.

Torsdag den 24. maj:

- Kl. 8,00 Morgenmad.
Kl. 9,00 Morgenandagt ved Bakmann
Christensen (S 36).
Kl. 10,00 Generalforsamling. Som ek-
stra punkt: »Skal stævner-
ne fortsætte?«.
Afslutning.
Kl. 12,00 Frokost.

Ret til ændringer i programmet forbehol-
des.

Obs. Enhver soraner kan deltage med
eller uden ægtefælle.

Tilmelding: Inden udgangen af april til
C. Bakmann Christensen, Provst Dres-
lersvej 79, 9900 Frederikshavn, tlf. (08)
43 25 16.

Prisen er 256,20 kr. pro persona pr.
døgn. Enkelt- eller dobbeltværelse bedes
anført. Man afregner på mødestedet.

Adressen er: Kursusvirksomheden
Sandbjerg Slot, 6400 Sønderborg. Tlf.
(04) 46 72 09.

Sandbjerg Slot er Århus Universitets
kursusejendom. Det blev skænket til År-
hus Universitet i 1954, og en ledende
kraft ved indretningen til kursusejendom
var en af vore talere ved stævnet: profes-
sor dr. phil. Troels Fink.

Efter nugældende køreplan ankommer
der tog til Sønderborg nordfra: 13,31
15,01, 15,48 og 17,38. Afstanden til
Sandbjerg Slot er ca. 8 km.

Vi håber på godt fremmøde til stævnet!

*Ellen Berg, C. Backmann Christensen,
Ditlev Christensen og Olaf Krog-Meyer.*

SORANER-BIOGRAFIER

1584 – 1960

Et skatkammer af oplysninger om alle, der i kortere eller længere sigt har gået på skolen
eller de forskellige akademier gennem 375 år.

Pris: samlet 600,00 kr., frit tilsendt. *Send check til Soransk Samfunds kasserer.*
1584-1737 – 175,00 kr., 1747-1800 – 75,00 kr., 1822-1900 – 200,00 kr.,
1901-1960 – 150,00 kr.

Thyge Winther Jensens tale ved præsentationen af Holberg-bogen

Må jeg benytte lejligheden til på Soransk Samfunds vegne at lykønske *professor Billeskov Jansen* med den nu foreliggende og med længsel ventede Holbergudgivelse. Lykønskningen vil jeg udstrække til også at omfatte vor nyudsprungne forlægger *Finn Jacobsen*, som vi alle ved har udfoldet et stort arbejde med at få den smukke udgivelse ud til tiden. Jeg vil også meget gerne lykønske *Ebbe Sunesen* med det spændende og meget smukke billedudvalg.

Vi gl. soranere har naturligt nok en stærk tilbøjelighed til at betragte Holberg som en af vore egne. »ingen soranere«, som Ranvig skriver i indledningen til særudgaven, »er i tvivl om, at Ludvig Holberg og Sorø Akademi hører sammen«. Han testamenterede sin formue til Akademiet og ligger begravet i Sorø kirke. Og i vor skoletid voksede vi os så at sige modne i selskab med ham. Det er på denne baggrund klart, at vi fra Soransk Samfunds og skolens side var stærkt indstillet på at yde vort bidrag til festligholdelsen af Holbergåret. Jeg skal ikke trætte med at fortælle om de overvejelser vi i den anledning gjorde os, men blot sige, at da vi med henblik på en udgivelse af Holberg henvendte os til Rosenkilde og Bagger og dér af Finn Jacobsen blev gjort bekendt med, at professor Billeskov Jansen havde en særlig Holbergbilledbog under forberedelse, og at der var mulighed for en særudgave af denne udgivelse, var vi ikke sene til at indskibe os på projektet. Og efter at vi i dag har set det endelige produkt er vi klar over, at det var den rigtige beslutning, vi dengang traf.

Vi kunne nok have ønsket os, at Billeskov Jansen selv var soraner- og ikke »kun« Herlovianer, men samtidig må vi jo erkende, at sammenlignet med landets største nulevende kender af Holberg er vi andre – på trods af vor glæde ved Holberg – kun amatører. Vi mener dog at kunne rose os af at være så gode amatører, at vi vil være i stand til at vurdere værdien

og kvaliteten af det produkt, som Billeskov Jansen nu har beriget os med, og kan de to gamle skoler egentlig finde noget bedre at være sammen om end netop Holberg.

Samtlige vore medlemmer har nu modtaget Billeskov Jansens bog. Jeg nærer ikke tvivl om efter at have læst i den, at den vil blive vel modtaget. Og jeg kan glæde både forlægger og forfatter med, at den vil blive mødt af en både kompetent og interesseret læserskare.

Jeg synes at vi skal skåle med trekløvetret bag udgivelsen. Og hvorfor ikke tage Soransk Samfund med og gøre det til et firkløvet.

Bodil Wille Møllers tale ved vandballet

Som jeg altid med usvigelig sikkerhed gør i den slags situationer, protesterede jeg først voldsomt og sagde så: »Jamen selvfølgelig, Thyge, det skal jeg da nok«.

Jeg har glædet mig meget til i aften. Jeg glæder mig altid til at komme til fester her på skolen – ikke mindst efter at skolen er blevet min eneste tilknytning til Sorø. Men når jeg har glædet mig specielt meget til i aften, så er det fordi det er mit livs første vandbal. Da jeg i skoletiden var i den rette alder – det er iøvrigt nøjagtig 20 år siden jeg gik i 1. G – da var der en regel, der sagde, at skolens piger kun kunne komme med til ballerne, hvis de kunne lokke en af skolens drenge til at invitere sig, eller hvis de kunne formå en tidligere elev til at ledsage sig. – Det kunne jeg ikke klare!!!

Så vidt jeg kunne se på indmarchen her i aften, er den ordening ændret siden – som så meget andet er forandret her.

Og jeg skal bestemt ikke flåbe over, at der laves om på dit og dat. Sådan har det jo i virkeligheden altid været. Prøv bare at

foretage en forsigtig sammenligning med den skole, der blev grundlagt her for præcis 397 $\frac{3}{4}$ år siden.

Naturligvis har jeg også mine nostalgiske øjeblikke, for eksempelvis bliver jeg altid ganske rørt, når vi til Soransk Samfunds årsfest sidder ovre i kirken og hører konfirmationskantaten. Det er vist i grunden ikke særlig fremragende musik, men den trykker på en af de sentimentale knapper – og det er mig slet ikke ukært. Men når jeg på den anden side gør mig den ulejlighed at bruge den indvendige side af hovedet, så kan jeg jo udmærket se, at der først ville være grund til bekymring, hvis alting var som før.

Ta' nu endelig ikke fejl – jeg elskede at gå her! Jeg er et af de vist nok ret få mennesker, der hele barndommen var vildt begejstret for at gå i skole og tudbrølede, da jeg skulle holde op. Naturligvis også – men bestemt *ikke bare* – fordi jeg var bange for at skulle klare mig uden skolens tryghed og beskyttelse.

En lignende angst har de unge, der forlader skolen i dag, sikkert også. Og ikke uden grund. Men ellers er de temmelig meget anderledes end vi var – altså må deres skole også være anderledes. Det omgivende samfund er just heller ikke det samme som dengang midt i 60'erne.

Som sjældent før er det i dag et kapløb om at være bedst for at få en chance i det videre uddannelsesforløb, men skolen har også en anden vigtig opgave end at give sine elever eksakt viden og gøre dem dygtige – den skal også lære dem at være mennesker, ordentlige, hele, kærlige og rigtig levende mennesker. Og den opgave føler jeg er i de allerbedste hænder her på stedet.

Det er mit håb, at skolen her i mindst 397 $\frac{3}{4}$ år endnu vil forstå og vil have mulighed for at løse denne opgave, sådan at de unge, der går ud herfra, resten af livet med glæde og taknemmelighed kan tænke tilbage på de år, de gik her, gerne endda med så megen glæde og taknemmelighed, at de slutter op om Soransk Samfund,

hvor vi er mange, der tilbringer fornøjelige stunder sammen.

I det håb vil jeg bede Dem, mine damer og herrer, om at rejse dem og sammen med mig udbringe et trefoldigt leve for denne dejlige skole.

Sorø Akademis Skole længe leve.

Ludvig Holberg og Sorø bogtrykkerne

I den meget smukke Holberg-bog, som professor F. J. Billeskov Jansen har ladet udgive i anledning af Holbergs 300-års fødselsdag, og som Soransk Samfund har foræret os alle, har Soranerbladets redaktør, min gamle klassekammerat Svend Ranvig, skrevet en kortfattet (2 $\frac{1}{2}$ side!!) introduktion, der ved sin klarhed og overskuelighed faktisk siger alt, hvad der kan og bør siges om Sorø Akademis genoprettelse i 1947. Tak, Svend.

Men: Een ting overser eller glemmer alle: I den »betænkning over det Soranske Akademis indretning og vedligeholdelse, som underkastes Deres Grævelige Excellences Correction« indeholdes, foruden de nu kendte bemærkninger om akademiet og dets virke, følgende: *»Naar man mærkede, at de Studerendes Tal tiltog, kunde med Tiden en privilegeret Bogtrykker og Boghandler, eller een, som nærede sig af begge Professioner, tillades at nedsætte sig udi Sorøe«.*

Men greve Henrik den 6. Reuss havde bemærket den, og ihukommende hvad bogtrykkerne havde betydet for Christian den 4.'s akademis berømmelse og den chance, der lå i et bogtrykkeri i 1700-tallets akademi til at sprede ry over »Holbergs akademi«, gentog han ustandseligt forslaget om et sådants oprettelse overfor det modvillige cancelli. Men han – og Holberg – fik gennemtrumfet bestemmelsen, der blev optaget næsten uændret i fundatsen af 7. juli 1747 – tilligemed en yderligere bestemmelse, der sidestillede det nyoprettede akademi med

universitetet: *Det overlodes til akademiets professor selv at lade censurere de i Sorø trykte bøger »på eget ansvar« (»in fidem protocoll«).*

Holberg havde sikkert med velberåd hu indsat bestemmelsen i den tanke, at hans fremtidige skrifter så kunne blive trykt ved akademiets bogtrykker uden at de københavnske trykkere kunne blande sig, jvf. epistel 3!!!

Der kom imidlertid ikke yderligere skrifter fra Holbergs hånd, inden han døde natten mellem den 27. og 28. januar 1754 – og først den 23. juli 1756 underskrev kong Frederik »Brev om et Bogtrykkerie ved det kongelig, adelige Academie i Sorø«.

Allerede i vinteren 1755/56 var professorerne begyndt at røre på sig og havde anmodet hofmesteren Carl Juel – der havde afløst greve Reuss den 13. februar 1754!! – om at søge bogtrykkeriet oprettet – nu havde akademiet jo arvet Holbergs penge – og andre efterladenskaber.

Den 18. marts 1756 fandt der auktion sted »hos Regiments Qvarter Mester Breddahl (i hans) iboende Hus i Kiøbenhafn« over akademiets doubletter af bøger m.m. efter modtagelsen af Holbergs bogsamling. Og den 23. oktober 1756 kunne så et »konsortium«, bestående af professorerne Isaac Cold, Jens Kraft, Christoffer Lysholm, Jens Schielderup Sneedorff, J. B. Basedow og sognepræsten Peder von Haven, skrive kontrakt med bogtrykker Jonas Lindgren.

Auktionen over doubletterne indbragte ialt netto 616 rdl. O.m. 6. sk., og af dette beløb betalte så akademiets godsinspektør Peder Kraft 600 Rdl. for Lindgrens »latinske typi«, som professorerne naturligvis ikke kunne undvære til deres latinske – og oversatte – skrifter, og for øvrigt udstyr til bogtrykkeriet, deriblandt »Akademiets segl« og »Baron Holbergs Vaaben« (der kostede 3 Rdl.). Når dertil kom en regning på 18 rdl. 1.m. 8 sk. for transport af Lindgrens eget trykkeri fra København til Sorø, blev der altså, selvom trykkeriet blev betalt »af Holbergs mid-

ler«, et underskud på ca 2 Rdl.!!! (Og de 600 Rdl. fik akademiet først tilbagebetalt i 1815, et par år efter akademiets brand og ophør!!!).

Sorø oplysningen

Men baron Holbergs intention med bogtrykkeriet ved Sorø Akademi blev fuldtud opfyldt gennem den række skrifter, der udgik fra bogtrykkerens presse: Sorø-oplysningens tidsalder, der startede i Sorø og senere bredte sig i den litterære verden, skyldtes ikke mindst Holberg. Og påvirkningen fra Sorø og de soranske kredse standsede i virkeligheden først med fremkomsten af Oehlenschlägers »Poetiske Skrifter«, 1805.

I 1755 fik den københavnske boghandler F. C. Pelt afslag på sit andragende om privilegium på at lade flere af Holbergs skrifter trykke påny. Senere lykkedes det imidlertid for ham, og i 1762 kunne han udgive tredje oplag af »Ludvig Friherres af Holberg Dannemarks og Norges Geistlige og Verdslige Staat eller Beskrivelse. Tredie Oplag« trykt i Sorø.

Samme år og de følgende 2 år udgav Pelt Holbergs »Danmarks Riges Historie« i 3 bind, ligeledes trykt hos Jonas Lindgren, »det ridderlige Academies Bogtrykker«.

Også Holbergs »Almindelige Kirkehistorie udkom i tredje oplag, udgivet af Pelt og trykt hos Lindgren i Sorø- og med professor J. Erichsens »Imprimatur, in fidem protocoll«.

Ialt udkom der fra det ridderlige akademis bogtrykker i tiden indtil 1823 ca. 555 numre af danske og andre værker, videnskabelige og »skønlitterære«. Ludvig Holbergs indflydelse på den danske litteratur fortsatte altså i Sorø.

Kilder

Ehrencron-Müller: Forfatterlexikon bind X p 142, 179 og 268 m. fl.

Sorø-Bogen II p 134 ff.

Sorø Akademies og Kirkes Regenskab, for årene 1755-58 (og ff.).

Danske Provinstryk 1482-1830. I. -Sorø. Udarbejdet af det kongelige Bibliotek ved Grethe Larsen under redaktion af Erik Dal. Utrykt.

Dansk Litteraturhistorie. Politikens Forlag 1976. II p 152 ff.

Ludvig Holberg: Episler, især nr. 3.

Alfr. Glahn: Sorø Akademi og Holberg. Udgivet af Holbergsamfundet af 3. december 1922. A. Aschehoug & Co., 1925.

Torben Glahn: Bibliografi over Sorø Tryk. 1939. Der dog kun nævner 3. og 4. del af kirkehistorien.

Om Jens Schelderup Sneedorff's betydning for åndslivet i Sorø i tiden efter Holberg se: K. F. Plesner: »Jens Schelderup Sneedorff, en litterærhistorisk monografi« København 1930 (disputats).

Max Ebert (S 35)

FORSÖG
OM
MENNESKET
I
IV. BREVE
TIL
LORD BOLINGBROKE
AF
ALEXANDER POPE ESQ.

Overfat af det Engelske.

SORÖE 1759.

TRYKT HOS JONAS LINDGREN, DET RIDDERLIGÆ
ACADEMIENS BOGTRYKKER.

Bogtrykker Lindgrens glæde over bogtrykkeriet og arbejdet med værkerne derfra giver sig et tydeligt udslag i Christian Carl Lous oversættelse af Alexander Pope's »Forsøg om Mennesket«, som han fik trykt i efteråret 1759. Hans søster Inger Andrea var gift med Jens Schelderup Sneedorff fra 4. oktober 1752 til sin død juli 1756, og Snerdorff støttede denne udgivelse – og skrev »imprimatur« til bogen.

Lindgren har anvendt de nye latinske typer sammen med såvel akademiets segl, der næppe havde noget at gøre hverken med Pope eller Lous, samt Holbergs våben, der dog bedre kan forsvares i denne sammenhæng.

(Bogen udkom i 2. og forbedret oplag i 1776 (trykt hos Sander & Schröder i København)).

i Hensfende til Lykfulgbed.

O! naar dit Navn vil vidt udspredd langs Tidens Ström omflyve
Og allevegne al din Roes og Rygte fatte ind,
Sig kiere! skal min liden Baad da vel deelagtig blive
I din Triumph og Fart, og med dig deele Vær og Vind.
Naar Statsmænd, Helte, Konger ned i Gravens Giemme ligge,
Hvis Börn skal blues, Fædrene Uvenskab til dig bar,
Skal da mit Vers beftaae, skal det til Eftertiden sigte
At du min Ven, min Philosph og min Veileder var.
At jeg den tonefulde Kunst ved dig tilskyndet vendte
Fra Lyd til Ting, fra Phantafie til Hierte og til Siel
For Vittigheds uægte Skin Naturens Lys antendte,
Og underviste Horvmod om, at alt hvad er er vel;
At vor Fornuft og Passion til samme Maal benføre;
At Kierlighed til Selskab og os selv er begge et;
At Dyden ene lykkelig paa Jorden os kan giøre,
Og at al vores Kundskab er os selv at kiende ret.

Brevkassen

BREVKASSEN er både for gamle og unge, hvilket ses af følgende:

En nytårshilsen til alle soranere, som læser dette blad.

Alderdommen kan være et glædeligt afsnit på livets vej, i livets skole, til det er slut. Goethe siger:

»Det er ingen kunst at blive gammel, men det er en kunst at være det«.

Hvis du, min soranerkammerat endnu ikke har nået alderdommens år, har du chancen for, at også din alderdom kan give dig din sidste glæde og glæde andre. Det afhænger i de fleste tilfælde af, om du kan forstå at motion og mådehold altid har været menneskenes bedste venner.

Den berømte franske filosof og forfatter *Jean Jaques Rousseau* (1712-1788) sagde: »For at være noget, og være sig selv, må man også handle, som man taler«. Min livserfaring er: »Har du i vuggegave fået hele lemmer, kroppen sund, er en kostbar gave vundet, der skal passes allen stund«. Disse mine tanker er kun til gavn og glæde for dem, der vil rette sig efter disse erfaringer. Så kan man leve efter Hosttrups ord: »Grønnes kun, se, det er sagen, gøre gavn og være vågen, leve kort tid eller længe, blot vi lyser op i tågen«.

Carl Gandrup siger i et digt: »Lykken har rod i det ærlige sind, lykken er nøjsomheds rige broder, lykken er altid at være sig selv, -aldrig trælbanden af verdens goder«.

Præsten *Peder Syv* i Hellested (1613-1702), hvis store nye udgave af ordsprogene mine nærmeste forærede mig til min 90-års fødselsdag, rummer mange herlige og rammende tanker f.eks.: »Hvo, som misbruger sin ungdom, kan ikke vente en god alderdom, »De unge skal vi lære, de gamle skal de ære«, »Hvo som længe lever, bliver sluttelig gammel«, og jeg vil slutte med en filosof's ord: »Jeg knytter hele min interesse til fremtiden, for i den skal jeg tilbringe resten af min levetid«.

Dette er altså min hilsen til jer, som for-

håbentlig vil læse den, selvom den ikke kommer fra en akademiker, men fra en simpel håndens mand, en lille agerdyrker og naturelsker, en af de taknemmelige soranere.

jeres hengivne

Svend Egede Glahn (R 1909)

Svend Egede Glahn er sammen med *Herluf Krog-Meyer* de to eneste, der er tilbage af årgang 1909.

Lidt mere om soranerfrokoster

Det er faktisk et vigtigt spørgsmål, hvilken karakter soranerfrokosterne skal have. Det er bl.a. dem, der binder gammelsoranerne sammen, noget vi ved altid er der, og hvor de finder sted. Et godt samlingspunkt i god betydning for os.

Men hvis de skal være andet og mere end et sted, hvor vi ved, vi kan gå hen og få os en god middag og måske møde et par kammerater, må vi give disse frokoster et ordentligt indhold og ikke nøjes med mad og drikke.

Derfor er det en god idé med talere til frokosterne. Men for at vi skal have mulighed for at planlægge vor tid, strege i kalenderen og for at vælge, kræves en annoncering i god tid, for jeg har hverken tid eller lyst til bare at tage ind for en frokost og et almindeligt samvær.

Som den skarpsindige læser vil have bemærket, er jeg *absolut ikke enig i, at »det væsentlige ved frokosterne må være det almindelige samvær«!*

Skal man være sammen med nogen, må det ha' et formål, det skal give en noget, være udviklende.

Ellers er ethvert møde tidsspilde!

Når jeg skriver *udviklende*, må det ikke forstås snævert, egoistisk, men tværtimod bredt og alment. Samværet skal ikke bare give mig noget, vi skal gerne sætte noget i sving, tanker, ideer hos hinanden, så der kommer bevægelse i det, man er med i. Hvis dette kunne komme frem, så ville det også være spændende at komme til frokos-

terne, selvom man ikke møder nogen af sin egen årgang. Med al respekt for det at være gammel soraner, siger det ikke mig så forfærdeligt meget at være sammen med andre, når det eneste bånd, der knytter os sammen, er, at vi har gået på samme skole. Selvom jeg ved, at det vil gibbe i nogle, vover jeg dog den påstand, at det at være soraner ikke er noget i sig selv, det er kun, hvad vi gør det til. Det er det indhold, vi giver det.

Vort fælles udgangspunkt er vor tid sammen på skolen. Deri ligger for mange et meget stærkt bånd af stor styrke. Men der er også en fare i, at man falder til ro med og siger: »Vi er gamle soranere, vi hygger os med: »Husker du gamle dage?«

Lad os være aktive, gemytlige soranere i bevidstheden om vor fælles rod, der kan mødes over en god bid mad, men samtidig forsøger at give samværet et kvalificeret indhold.

Gitte Gerner (S 75)

Hr. redaktør!

Tillad mig et par korrigerede bemærkninger – forsinket p.g.a. travlhed med jule- og nytårspost – vedrørende B. Rosenkilde Nielsens »Red. Tage Christiansen in memoriam«, i Soranerbladet nr. 10 pag. 151-52.

Ethvert rosende ord om Tage Christiansen, der i 1926 blev min Regenskammerat, tilslutter jeg mig, men jeg må betegne Rosenkilde Nielsens ord om den manglende flagning den 14. marts 1920, dagen for afstemningen i 2' Zone i Slesvig, for misvisende.

Den 10. februar, afstemningsdagen for 1 ste. Zone, var af regeringen fastsat som officiel flagdag, hvad derimod ikke var fladtaget for den 14. marts s.a.

At Sorø Akademi ikke flagede sidstnævnte dato, havde intet med rektor Raaschou-Nielsens politiske indstilling at gøre. R.-N. var ikke radikal, så vidt jeg ved, var han venstre-mand! Dr. Ussing var officielt radikal, hvilket også gjaldt Lektor Kr. Simonsen. Jeg var selv en af de få radi-

kale på skolen i 1920 og var derfor også stærkt interesseret i spørgsmålet om Sønderjyllandsafstemningen.

Med venlig hilsen
Hans Nielsen (S 22).

Om at sluffe

Der er efterhånden nok ikke så mange, der har været med til at sluffe på gader og veje i Sorø. Billismen har sat et eftertrykkeligt punktum for denne morsomme sport, der ganske enkelt gik ud på, at man med sin slæde eller kælk hængte bagi en hestevogn eller kane og på den måde fik dejlige ture frem og tilbage. Det kunne naturligvis kun finde sted, når det var virkelig godt slædeføre. Man slog slæderebet rundt om vognens bagaksel eller rundt om en af stiverne på kanen og holdt så i den frie ende af rebet. Så kunne man slippe, når det passede en. Særlig sjovt var det, når man manøvrede med rebet, så kælken under farten rutsjede fra side til side.

Jeg husker specielt en søndag, vistnok i vinteren 1921-22, hvor vi var ude med en kælk en stor del af dagen. Det vrimlede med børn og voksne. Akademi eleverne var naturligvis stærkt repræsenteret. Den halve by syntes at være på benene og tage del i spøgen. Det var en sand folkefest. Der var slæder og kælke i alle størrelser, nogle med 4-5 unge mennesker. Der var dem, der sluffede efter bussen, der kørte mellem byen og banen.

Vi, der kom fra landet, kendte denne sport i forvejen, men jeg havde ikke forestillet mig, at den kunne være en sådan massefornøjelse, ej heller havde jeg før hørt det morsomme udtryk »at sluffe«. Mon det drejer sig om en speciel Soransk tradition? Jeg har kun en enkelt sæsons oplevelser at støtte mig til. Der må trods alt være en hel del, der kan fortælle mere indgående om at sluffe i Sorø.

Poul Oreby Petersen (S 23)

Nordiske Gude- og Heltesagn

fortalt af Niels Saxtorph (S 40)

På Lademanns forlag er i dette forår udsendt en vægtig bog på knapt 300 sider, solidt indbundet til 198,00 kr., og i den har universitetslektor Niels Saxtorph samlet og genfortalt de gode gamle beretninger, som har været til gavn og glæde for mange tidligere generationer, men en del af disse har ikke været så lettilgængelige, som de nu er blevet ved denne bog, et nordisk skatkammer af gamle guders liv og gamle nordiske heltes bedrifter, friskt og veloplagt fortalt i et moderne sprog, som alle kan forstå.

Det er blevet et nordisk Gamle Testamente med beretninger hentet fra Saxo og Snorre, endende med slaget ved Svolder med Einar Tambeskælvers udødelige republik: »Der brast Norges rige af din hånd, herre konge! Men også de gamle myter om aser og vaner, om verdens tilblivelse, Odin og hans brødre, Tors fiskeri efter Midgårdsormen, hans besøg hos Udgårdsloke og beretninger om, hvorledes han fik sin hammer tilbage, da jætten Trym havde stjålet den, er kommet med, og ved læsningen dukker historier op, der var gået i glemmebogen. For at tage et eksempel kan det nævnes, at Odins berømte hest *Sleiner* fik han, da Loke i skikkelse af en hoppe havde lokket jættens hingst ind i skoven, hvor de havde forlystet sig, så resultatet blev, at bygmesteren ikke fik sin løn for muren omkring Asgård, men Loke kom i fol og efter en passende tid fødte et gråt føl med otte ben, som blev den bedste hest i verden.

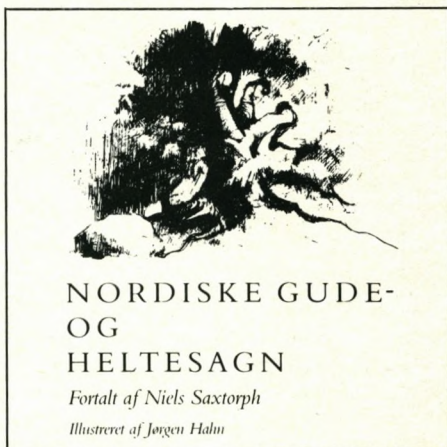
Sagnene om Sigurd Favnersbane, Vølund smed, Uffe, Amlod, Skjoldungerne og Helge Hundingsbane er også kommet med, og Angantyr, Ynglingerne og Ragnar Lodbrog og hans sønner.

Og så har Saxtorph lavet et nyt ord: *dåde*, brugt to gange som flertal af: dåd. I Holbergs Peder Paars findes flertalsformen: *dåder*, men på moderne dansk findes ordet ikke i flertal.

Jørgen Hahn har illustreret bogen med

en række tegninger med skitsepræg, der kan sætte fantasien igang, og man sætter med glæde Saxtorphs bog op i reolen sammen med de håndbøger, man jævnligt vender tilbage til, spændende og velskrevet som den er.

Red.

Soranske dødsfald

GUNNAR HØJGAARD-NIELSEN

(S 32)

20. januar 1914 – 8. marts 1984.

KAI WAGNER (R 25)

21. februar 1908 – 10. marts 1984.

ASTRID HVIID JENSEN (S 29)

28. februar 1912 – 18. marts 1984.

Ordensdekoration

Lektor S. Stevns Hansen har i marts 1984 modtaget det norske hjemmeverns for-tjenstmedalje i anledning af 25-års jubilæet for de vekslende besøg i Eidsvoll og Sorø, hvor også hustruer og børn har været involveret.

Runde fødselsdage i maj-84

4. Tandlæge Max Andersen (f. 1934, S 53), Ved Broen 8, 4736 Karrebæksminde.

6. Ellen Marie (Sussi) Neess (f. 1924, S 42), Munkedamsveien 55 B, 8., Oslo, Norge.

7. Dir. Harald Eich (f. 1924, R 40), Grønnegade, 6600 Vejen.
7. Skibsfører Frode Birkedahl Sundvig (f. 1909, R 26), s.k.a. Øresundsvej 92, 2300 København S.
8. Grosserer Folmer Steenbuch (f. 1899, S 16), Chr. X's Allé 6-st.tv., 2800 Lyngby.
11. Dir. Peter Holmblad (f. 1934, R 51), Olgasvej 28, 2950 Vedbæk.
12. Advokat Johs. Fog (f. 1924, S 42), Klosterjorden 10, 9000 Aalborg.
12. Entreprenør Jørgen Manniche (f. 1909, '22), 35 Anderson Street, East Hawthorne, Victoria, Australia.
12. Hotelejer Palle Nilsson (f. 1914, '31), Strandvej 202, 3070 Snekkersten.
13. Helen la Loum (f. 1924, S 43), L'Abbaye, Viry-Chatillon, F-91117, Cedex, Frankrig.
14. Georg Madelung (f. 1909, '23), s.k.a. Voerbjergvej 1, 9400 Nr. Sundby.
16. Anne Lise Coleman (f. 1914, S 33), Leeward Farm, Stanfordsville, N.Y., USA.
16. Apoteker Henning Lang-Jensen (f. 1909, S 28), Irisvej 12, Falsled pr. 5642 Millinge.
17. Dir., godsejer Peter de Neergaard (f. 1909, S 27), Gyldenholm, 4200 Slagelse.
17. Dir. Bertel Stausholm (f. 1914, S 33), Pindstrup, 8550 Ryomgård.
18. Oberst Robert S. Andersen (f. 1914, S 32), Skinfaxevej 9, 8800 Viborg.
24. Dir. Michael Brask Nielsen (f. 1904, R 21), Aa. Niensensvej 26, 7800 Skive.
25. Dir. Niels Madsen (f. 1924, S 42), Ponus Ridge Rd., New Cannan, Conn., USA.
25. Hush. lærer Ellen (Gitte) Ring-Hansen (f. 1914, S 32), Planteheldvej 16, 2650 Hvidovre.
28. Civ. ing. Knud Aage Astrup Nielsen (f. 1924, S 43), Dalbyvej 4, 4800 Nykøbing F.
28. Forstander Laust Høyer Svendsen (f. 1914, S 32), Amicisvej 9, 1852 København V.
29. Smedemester Knud Andersen (f. 1904, '19), Chr. Hansensevej 8, 4300 Holbæk.
29. Dr. theol Knud Banning (f. 1924, S 43), Rødlersvej 73, 2990 Nivå.
30. Kontorchef, cand. jur. Veit Koester (f. 1934, S 52), Vejlesøparken 1, 2840 Holte.
31. Tandlæge Børge Dahlberg (f. 1924, S 43), Torvet 5, 5600 Fåborg.
31. Otto Nielsen (f. 1909, '22), Fulbyvej 16, 4180 Sorø.
s.k.a.: sidste kendte adresse.

MEDLEMSKONTINGENTET for 1984

er af generalforsamlingen fastsat til kr. 90,- i 1983. For medlemmer fra og med årgang 1976 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun kr. 55,-. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse herom gives til:

Soransk Samfunds kasserer:

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30
1302 København K.
Telefon (01) 13 86 66
Postgiro 4 00 17 10

Betaling

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Finland og på Island fremsendes fortyrkte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers Samfundet d. kr. 20,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

Henvendelse vedrørende SORANSK SAMFUND

stiles til:

Formanden, lektor, mag. art. Thyge Winther-Jensen,
Lønholtvej 10,
3480 Fredensborg
(01) 11 87 65 og (02) 28 29 31

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 Kbh. K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri APS
Alleen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

2079

1981

00

J L RAASCHOU-NIELSEN

PARKVEJ 10
2960 RUNGSTED KYST

***Dybfrosne
desserter, brød
og bagværk.***

Mette Munk A/S
Gøteborggade 5 · 5000 Odense, Danmark
Tlf. 09-13 44 13